

säsivät tuontia. Vientienemmyys, joka jo syyskuulla rajoittui 67.1 milj. markkaan, supistui lokakuulla 11.3 milj. markkaan ja vaihtui marraskuulla 94.1 miljoonan markan tuontienemmyyteen. Tärkeänä tekijänä tuli lisäksi niiden neuvottelujen raukeaminen, joihin Yhdysvaltain aloitteesta oli ryhtytty Saksan korvauskysymyksen järjestämiseksi, ja sen yhteydessä Amerikassa syntynyt epäluottamus Euroopan oloihin. Tämä epäluottamus synnytti valuuttakaupan alalla yleisen paon eurooppalaisista valuutoista dollareihin ja alensi useimpain Euroopan maitten valuuttakursseja, m. m. Suomelle tärkeän punnan kurssia. Myöskin kotimaassa syntyi epäluottamusta rahamme arvoon, jolle punnan kurssia yleisesti pidettiin ratkaisevana.

Näissä oloissa Suomen Pankin Johtokunta ei katsonut voivansa pitää dollarin kurssia määrävänä, vaan korotti sitä vähän marraskuun 10 päivänä välttääkseen punnan kurssin tuntuvampaa alenemista. Tämän käsitti spekulatio vahvistukseksi markan jatkuvalle alenemiselle punnan mukana. Ulkomaisia markkatalletuksia alettiin valuuttoja ostamalla muuttaa rahaksi, joten ne marraskuun kuluessa vähenivät 160 milj. markalla eli suuremmalla määrällä kuin koskaan ennen yhtenä kuukautena. Tšekäläiset pankit lisäsivät samassa kuussa valuuttavarastojaan 38.3 milj. markalla eli noin 40 %:lla ja valuuttoja kysyttiin vastaistakin tarvetta varten. Suomen Pankin valuuttavarasto väheni marraskuun toisella viikolla 86.0 milj. markalla, kolmannella 56.3 milj. ja neljännellä 44.8 milj. markalla eli yhteensä tänä aikana 187.1 miljoonalla. Pankin ensi yritykset vapautua spekulatiosta siirtymällä korkeammalle kurssitasolle ja senjälkeen alentamalla kurssia eivät onnistuneet. Vasta

uuden kurssikorotuksen jälkeen, jolloin dollari nousi Smkaan 40:50, ja sittenkin samaan aikaan korkomääriä oli voimakkaasti korotettu, pysähtyi markan arvon lasku marraskuun 30 päivänä. Markka ei ollut ainoastaan seurannut punttaa, vaan tämänkin kurssi kohosi sanottuna päivänä Smkaan 176:40. Ruotsin kruunu oli silloin Smk 10:64.

Tämän jälkeen pysyi dollarin kurssi viimeksimainitussa pisteessä vuoden viimeisiin päiviin saakka, jolloin se aleni 5 pennillä, ollen siis joulukuun 31 päivänä Smk 40:45. Punnan kurssi oli sanottuna päivänä Smk 175:50 ja Ruotsin kruunun Smk 10:69 1/2.

Suomen Pankin valuuttavarasto, joka marraskuun 30 päivänä oli 594.6 milj. mk., aleni joulukuun 15 päivään mennessä 509.9 milj. markkaan, mutta lisääntyi sen jälkeen osaksi erään vientiliikkeen Pankin takuulla ottaman ulkomaisen lainan, osaksi alkavan valuutantarjonnan johdosta, tehden joulukuun 31 päivänä 607.2 milj. markkaa. Tuontienemmyys olikin joulukuulla vain 13.9 milj. mk.

Markan kotimainen ostokyky.

Markan kotimaisen ostokyvyn vaihtelujen valaisemiseksi on tähän liitetty Pankkivaltuusmiesten aloitteesta laadittu ja kuluneen vuoden lopulla valmistunut maamme tukkuhintojen indeksilaskelma. Sen peruslukuna (100) ovat tukkuhinnat vastaavina kuukausina vuonna 1913. Joulukuussa 1922 osoitti tämä indeksi luvun 1,149. Dollarin keskikurssi oli samassa kuussa Smk. 39:95.

Tukkuhintaindeksi aleni kuukausi kuukaudelta elokuuhun saakka, jolloin se oli 1,080 eli 5.9 % alempi kuin joulu-

Tukkuhintaindeksi vv. 1920—1923.

Vuosi ja kuukausi	Eliikinnasta saatut ravinnohheet	Kasvikunnasta saatut ravinnohheet	Nahkavarat	Puutarat	Puunassa, pahvi ja paperi	Kudontavarat	Rautavarat	Sekalaiset varat	Kaikki lauvot	Kohuassa valmistetut ja kulutetut varat	Tuontivarat	Vientivarat
Tavarain luku	17	24	7	26	9	12	14	26	135	61	39	35
1920												
Tammikuu ..	884	1 267	904	1 169	892	1 471	935	1 006	1 075	987	1 203	1 099
Helmikuu ...	874	1 312	910	1 015	894	1 423	930	1 035	1 054	994	1 226	985
Maaliskuu ...	825	1 240	945	918	922	1 382	984	1 038	1 024	980	1 210	917
Huhtikuu ...	828	1 225	984	915	982	1 363	1 044	1 050	1 035	988	1 231	925
Toukokuu ...	807	1 252	973	954	1 033	1 401	1 066	1 073	1 056	1 002	1 247	963
Kesäkuu ...	846	1 270	966	1 062	1 093	1 487	1 105	1 137	1 113	1 032	1 301	1 069
Heinäkuu ...	852	1 319	990	1 238	1 175	1 553	1 179	1 152	1 178	1 071	1 341	1 203
Elokuu	930	1 357	996	1 423	1 275	1 666	1 180	1 261	1 266	1 148	1 380	1 365
Syyskuu	934	1 392	1 022	1 384	1 321	1 703	1 245	1 352	1 298	1 190	1 434	1 351
Lokakuu	949	1 461	1 059	1 569	1 386	1 697	1 387	1 458	1 385	1 244	1 515	1 511
Marraskuu ..	966	1 541	1 050	1 708	1 446	1 571	1 388	1 479	1 422	1 253	1 540	1 623
Joulukuu ...	995	1 541	966	1 593	1 437	1 482	1 385	1 512	1 400	1 277	1 496	1 528
1921												
Tammikuu ..	963	1 468	794	1 386	1 096	1 236	1 167	1 267	1 223	1 160	1 309	1 241
Helmikuu ...	940	1 357	746	1 382	1 099	1 157	1 169	1 250	1 188	1 128	1 239	1 239
Maaliskuu ...	936	1 348	719	1 576	1 110	1 140	1 141	1 211	1 203	1 109	1 211	1 374
Huhtikuu ...	993	1 386	783	1 789	1 119	1 151	1 099	1 205	1 249	1 124	1 233	1 522
Toukokuu ...	985	1 410	772	1 332	1 136	1 176	1 082	1 199	1 182	1 092	1 273	1 248
Kesäkuu	1 059	1 458	797	1 509	1 159	1 282	1 053	1 242	1 247	1 131	1 322	1 385
Heinäkuu ...	1 143	1 629	877	1 253	1 165	1 296	1 093	1 281	1 259	1 165	1 429	1 252
Elokuu	1 215	1 647	936	1 203	1 159	1 340	1 097	1 412	1 293	1 235	1 470	1 215
Syyskuu	1 272	1 741	1 059	1 275	1 170	1 498	1 121	1 462	1 364	1 287	1 585	1 275
Lokakuu	1 246	1 696	1 058	1 270	1 162	1 533	1 150	1 479	1 361	1 300	1 578	1 252
Marraskuu ..	1 122	1 584	1 020	1 213	1 148	1 524	1 159	1 439	1 305	1 244	1 521	1 196
Joulukuu ...	1 036	1 504	967	1 333	1 154	1 531	1 151	1 408	1 295	1 209	1 462	1 275
1922												
Tammikuu ..	1 031	1 437	934	1 392	1 160	1 488	1 128	1 277	1 263	1 159	1 386	1 321
Helmikuu ...	1 030	1 423	954	1 375	1 137	1 444	1 146	1 269	1 254	1 155	1 373	1 310
Maaliskuu ...	979	1 444	963	1 359	1 141	1 451	1 141	1 250	1 244	1 139	1 379	1 294
Huhtikuu ...	1 013	1 450	957	1 453	1 138	1 432	1 120	1 241	1 260	1 154	1 371	1 337
Toukokuu ...	1 049	1 450	908	1 376	1 104	1 442	1 108	1 215	1 241	1 148	1 348	1 296
Kesäkuu	1 041	1 434	888	1 342	1 114	1 447	1 114	1 204	1 229	1 159	1 316	1 265
Heinäkuu ...	1 078	1 421	904	1 364	1 041	1 471	1 118	1 125	1 219	1 139	1 312	1 263
Elokuu	1 109	1 405	899	1 397	1 047	1 457	1 104	1 156	1 230	1 162	1 289	1 289
Syyskuu	1 153	1 354	904	1 389	1 025	1 416	1 114	1 158	1 224	1 183	1 258	1 258
Lokakuu	1 050	1 310	875	1 338	1 018	1 415	1 103	1 141	1 186	1 149	1 221	1 214
Marraskuu ..	974	1 267	846	1 266	989	1 352	1 095	1 108	1 140	1 108	1 176	1 155
Joulukuu ...	989	1 256	844	1 333	1 002	1 352	1 088	1 093	1 149	1 105	1 159	1 216
1923												
Tammikuu ..	982	1 247	838	1 359	1 031	1 350	1 027	1 039	1 134	1 064	1 152	1 246
Helmikuu ...	991	1 231	835	1 319	999	1 354	1 034	1 049	1 127	1 067	1 148	1 214
Maaliskuu ...	935	1 225	829	1 283	974	1 343	1 036	1 047	1 108	1 061	1 137	1 162
Huhtikuu ...	893	1 219	837	1 274	968	1 301	1 045	1 039	1 096	1 049	1 128	1 145
Toukokuu ...	896	1 212	801	1 293	959	1 292	1 048	1 032	1 093	1 053	1 103	1 156
Kesäkuu	867	1 193	755	1 292	957	1 300	1 057	1 087	1 095	1 078	1 073	1 149
Heinäkuu ...	835	1 169	749	1 283	951	1 302	1 040	1 081	1 080	1 068	1 049	1 139
Elokuu	896	1 145	743	1 262	952	1 222	1 032	1 107	1 080	1 089	1 016	1 140
Syyskuu	998	1 157	716	1 255	925	1 223	1 032	1 095	1 089	1 112	1 031	1 119
Lokakuu	983	1 169	695	1 218	890	1 242	1 030	1 081	1 077	1 099	1 053	1 066
Marraskuu ..	971	1 165	691	1 198	885	1 279	1 016	1 071	1 070	1 081	1 054	1 069
Joulukuu ...	1 003	1 180	675	1 251	890	1 301	1 016	1 120	1 096	1 100	1 068	1 121
Vuosikeskimäärät.												
1920	889	1 344	979	1 217	1 137	1 512	1 141	1 199	1 133	1 092	1 338	1 187
1921	1 070	1 514	869	1 368	1 140	1 313	1 123	1 317	1 263	1 180	1 380	1 287
1922	1 010	1 386	905	1 365	1 075	1 430	1 115	1 185	1 219	1 146	1 297	1 267
1923	936	1 192	762	1 273	947	1 292	1 034	1 070	1 095	1 077	1 083	1 143

kuussa 1922. Dollarin kurssi aleni samoin elokuuhun saakka. Se oli silloin keskimäärin Smk 36:16 eli 9.5 % alempi kuin edellisessä joulukuussa.

Tämän jälkeen hintaindeksi osoitti syyskuulla nousua, loka- ja marraskuulla laskua ja joulukuussa jälleen nousua, ollen viimeksimainitussa kuussa

1,096. Dollarin kurssin kuukausikeskiarvo sen sijaan kohosi jatkuvasti syyskuusta vuoden loppuun. Joulukuun keskikurssi oli Smk 40:50.

Tukkuhintaindeksi laski näinollen vuoden kuluessa 4.6 %, jota vastoin dollarin kurssin kuukausikeskimäärä kohosi 1.4 %.

Rahamarkkinat ja Suomen Pankin tila.

Rahamarkkinain tila.

Myöskin rahamarkkinain v. 1922 alkanut suotuisampi kehitys häiriintyi kuluneena vuonna. Tämä näkyy ennenkaikkea yksityispankkien lainanoton ja lainanannon kehitystä tarkastettaessa. Yksityispankkien kotimainen lainanotto kasvoi tosin vuoden alkupuoliskolla jokseenkin samalla määrällä kuin lainanantokin, edellisen kasvu kun nim. tammi—kesäkuulla teki 518.2 milj. mk. ja jälkimmäisen 555.5 milj. mk. Mutta vuoden jälkipuoliskolla lainanannon edelleen kasvaessa 167.1 milj. markalla lainanotto lisääntyi vain 90.8 milj. markalla. Kaikkiaan kasvoi yksityispankkien lainanotto kotimaasta v. 1920 229 milj., v. 1921 175 milj., v. 1922 348 milj. ja v. 1923 609 milj. markalla, kun taas niiden lainananto kasvoi v. 1920 1,054 milj., v. 1921 419 milj., v. 1922 173 milj. ja v. 1923 722.6 milj. markalla. Yksityispankkien lainanotosta vuoden 1923 lopussa oli kuitenkin 432.8 milj. mk. valtion niihin sijoittamia varoja. Niistä oli valtio jo edellisinä vuosina, pääasiallisesti v. 1921, tallettanut 113 milj., joista vuoden 1923 kesäkuun 30 päivänä oli jällellä 108.9 milj. Vuoden jälkipuoliskolla talletti valtio yksityispankkeihin 323.9 milj. markkaa. Lainanotto yleisöltä väheni siten samana aikana 233.1 milj. markalla ja vuoden lainanoton koko lisäys, valtion talletuksia lukuunottamatta, supistui 289.7 milj. markkaan.

Yksityispankkien lainanannon suuremmuus lainanottoon verraten oli, kuten edellä olevista numeroista näkyy, vuoden aikana jälleen lisääntynyt. Vuoden alussa se oli 2,010.0 milj. mk., mutta vuoden lopussa 2,123.6 milj. mk. eli 113.6 milj. enemmän. V. 1921 tämä lainanannon ja lainanoton erotus oli kasvanut 244 milj. markalla ja v. 1922 päinvastoin vähentynyt 174 milj. markalla. Lainanannon ja lainanoton erotus kuitenkin suhteellisesti pienehi, sillä lainanotto vuoden lopussa, 4,744.9 milj. mk., oli 69.1 % vastaavasta lainanannosta, 6,868.5 milj. markasta, kun tämä suhde edellisen vuoden lopussa oli 67 %.

Säästöpankkien säästö- ja juoksevat filit kasvoivat viime vuonna 184.1 milj. markalla, tehden vuoden lopussa 1,482.9 milj. mk. Aikaisemmin näiden tilien kasvu oli ollut: v. 1920 82.4 milj., v. 1921 164.7 milj. ja v. 1922 176.3 milj. mk. Osuuskauppojen säästökassain talletukset kasvoivat vuoden aikana 34 milj. markalla, tehden vuoden lopussa 98.5 milj. mk.

Viime vuoden aikana tapahtunut rahamarkkinain kiristyminen johtui siis pääasiassa yksityispankkien kasvavasta luotonannosta.

Kun luoton kysyntä etenkin saha- ja rakennusteollisuuteen kevätkaudella melkoisesti lisääntyi ja toisaalta talletusten kasvu kesällä melkein lakkasi, kun puutavaran myynissä edellä kerrotuista syistä sattui pysähdys sekä kun yksi-

tyispankkien käytettävänä olevan ulkomaisen pääoman kevättalvella tapahtunut huomattava kasvu toukokuusta lähtien vaihtui vähenemiseksi, alkoi tuntuva rahamarkkinain kireys. Suomen Pankin lainananto yksityisille ja pankeille, mikä vuoden alussa oli ollut 650.3 milj. mk., kohosi kuukausi kuukaudelta, tehden elokuun lopussa 889.5 milj. mk. Näissä oloissa, joihin tuli lisäksi silloinen valuuttasema, josta on tehty selkoa valuuttakoskevia toimenpiteitä käsittelevässä luvussa, katsoi Suomen Pankki olevansa pakotettu syyskuun 13 päivänä korottamaan alimman diskonttokoron 8 %:sta 9 %:in ja muut korkomääränsä samassa suhteessa. Lokakuulla rahamarkkinat, samoin kuin valuutta-asemakin, taas paraniivat. Suomen Pankin lainananto liiketoimintaan väheni lokakuussa 148 milj. markalla, rediskonttaukset yksin samana aikana 129.4 milj. markalla. Samoihin aikoihin päätti valtio huomattavia lainoja ulkomailla, joista seuraavassa kuussa oli odotettavissa melkoista rahamarkkinain helpponemista. Silloin Suomen Pankki lokakuun 28 päivänä alensi korkomääränsä entiselleen.

Mutta pian osoittautui, että rahamarkkinain paraneminen ei ollut pysyväinen. Ulkomaiset markkatalletukset vähenivät entistä suuremmassa määrässä ja yksityispankit sitoivat kurssien noustessa entistä enemmän varoja ulkomaiseen valuuttaan, joten niiden nettovelka ulkomaille näistä syistä marraskuulla väheni lähimain 200 milj. markalla. Kun pankkien kotimaisetkin talletukset huomattavasti vähenivät, korotti kaksi suurinta yksityispankkia talletuskorokoaan. Asema olisi voinut muodostua vaikeaksi, ellei samaan aikaan olisi saatu valtiolainoja, joiden vasta-arvon markoissa valtio, myytyään ulkomaisen valuutan Suomen Pankille, suureksi osaksi sijoitti yksityispankkeihin.

Yksityispankkien lainanannon vuoden aikana ilmennyt erittäin voimakas kasvu ei sen sijaan pysähtynyt. Vielä heinälokakuulla, jolloin kotimainen lainanotto väheni 77 milj. markalla, kasvoi lainananto 182 milj. markalla ja vuoden alusta lokakuun loppuun se lisääntyi 738 miljoonalla markalla. Sen tilapäisen helpotuksen jälkeen, joka rahamarkkinnoilla lokakuun kuluessa oli huomattavissa, alkoi luoton kysyntä Suomen Pankista myöskin kiihtyä. Pankin tiliasema marraskuun 23 päivänä osoitti kotimaisten vekselien yhdessä viikossa lisääntyneen 37 milj. markalla. Kun näiden rahamarkkinain ilmiöiden lisäksi vielä tuli tärkeitä valuuttapoliittisia näkökohtia, katsoi Suomen Pankki marraskuun viimeisenä päivänä olevansa pakotettu korottamaan diskonttokorokoaan 2 %:lla. Johtokunnan ehdotuksesta Pankkivaltuusmiehet sanottuna päivänä päättivät, että Suomen Pankin diskonttaus- ja lainausliikkeessä oli toistaiseksi sovelutettava seuraavia korkomääriä:

10 % diskontattaessa puhtaita liikevekselitä, joilla maksupäivään ei ole kolmea kuukautta pitempi aika;

10 1/2 % diskontattaessa samanlaisia vekselit, joilla maksupäivään on pitempi aika kuin kolme kuukautta;

11 % diskontattaessa muita vekselit, riippumatta siitä, onko niillä maksupäivään pitempi tai lyhempi aika;

10 % myönnettäessä hypoteekkilainoja ja kassakreditiiivejä, joiden vakuutena on kultaa tai hopeaa, Suomen valtion obligatioita, valtion takuulla varustettuja obligatioita tai ulkomaisten valtioiden antamia taikka niiden takuulla varustettuja obligatioita;

10 1/2 % myönnettäessä hypoteekkilainoja ja kassakreditiiivejä, joiden vakuutena on muunlaisia obligatioita, yksityispankkien talletustodistuksia ja kiinnityksiä sekä

11 % myönnettäessä hypoteekkilainoja ja kassakreditiiivejä osakkeita vastaan;

jonka ohessa kassakreditiivien sisäänkirjoitusmaksu oli laskettava 1 %:n mukaan vuodelta.

Tämän jälkeen yksityispankit korottivat lainanantokorkojaan. Seuraavan vuoden alussa myöskin keskikokoiset ja pienet pankit korottivat lainanantokorkojaan. Vuoden 1924 alussa olivat suur-

pankkien lainanantokorot yleensä 10—11 %, lainanottokorot talletuksista 7 %, juoksevilla tilillä 5 1/2 %, muiden yksityisten pankkien lainanantokorot 10—13 %, lainanottokorot talletuksista 7—8 1/2 %, juoksevilla tilillä 5 1/2—6 1/2 %.

Myös ulkomaiden huomattavimmat keskuspankit korottivat viime vuoden aikana korkomääriään. Niiden alimmat diskonttokoron määrät vuonna 1923 näkyvät allaolevasta taulukosta.

Huomattavimpien keskuspankkien alimmat diskonttokorot v. 1923.

Amsterdam	—	—	—	18/7 1922, 4 %	12/13 1923, 4 1/2 %
Berlin	13/11 1922 10%	18/1 1923 12%	23/4 1923 18%	2/8 1923, 30 »	15/9 1923, 90 »
Bryssel	—	—	—	8/6 1922, 4 1/2 »	22/1 1923, 5 1/2 »
Geneve	—	—	—	17/8 1922, 3 »	14/7 1923, 4 »
Kristiania	—	—	17/8 1922 5%	2/5 1923, 6 »	10/11 1923, 7 »
Kööpenhamina ..	—	—	—	25/4 1922, 5 »	1/3 1923, 6 »
Lontoo	—	—	—	18/7 1922, 3 »	2/7 1923, 4 »
Madrid	—	—	—	11/5 1922, 5 1/2 »	23/3 1923, 5 »
Pariisi	—	—	—	—	11/3 1922, 5 »
Tokio	—	—	—	—	18/11 1919, 8 »
Tukholma	—	—	—	1/7 1922, 4 1/2 »	9/11 1923, 5 1/2 »
Wien	—	—	—	—	2/9 1922, 9 »
New-York	—	—	—	22/6 1922, 4 »	23/2 1923, 4 1/2 »

Suomen Pankin lainausliike.

Suomen Pankin luotonanto vuoden 1923 kunkin kuukauden lopussa käy selville seuraavalla sivulla olevasta kahdesta taulukosta.

Edellisestä taulukosta näkyy, että valtiolla ei ole vuoden aikana ollut Suomen Pankissa muita lyhytaikaisia sitoumuksia kuin Venäjän valtakunnan rahaston lainoja koskeva korvaussitoumus, jonka synnystä on kerrottu Pankkivaltuusmiesten vuodelta 1922 antaman kertomuksen 6 §:ssä. Tämäkin sitoumus on vuoden aikana vähentynyt 71.7 milj. markasta 60.0 milj. markkaan. Suomen

Pankin aseman vahvistamiseksi annettujen obligatioiden määrä on pysynyt suunnilleen muuttumattomana. Sen sijaan on v:n 1918 kulkulaitoslainaan kuuluvien obligatioiden määrä vähentynyt 106.3 milj. markasta 91.6 milj. markkaan eli 14.7 milj. markalla, josta 14.1 milj. mk. on kirjanpitoarvon alennusta. Näiden obligatioiden siirtymisestä Suomen Pankin haltuun on tehty selkoa Pankkivaltuusmiesten vuodelta 1921 antaman kertomuksen 13 ja viime kertomuksen 21 sivulla. Suomen Pankin hallussa olevien valtion sitoumusten koko määrä on vuoden kuluessa alentunut 589.9 milj. markasta 553.4 milj. markkaan oli 36.5 milj.

Suomen Pankin hallussa olevat Suomen valtion sitoumukset v. 1923.

Kuukauden loppu	Lyhyt- aikaisia si- toumuksia	Obligatsioita				Yhteensä (1+5)
	Korvaus Venäjän valuuttai- laineista	Avustus- laina (350.0)	V. 1918 kulkulai- toslaina (120.0)	Muita obli- gatsioita	Yhteensä obli- gatsioita ¹⁾	
Miljooneja markkoja						
1922						
Joulukuu	71.7	348.5	106.3	63.4	518.2	589.9
1923						
Tammikuu	71.7	348.5	106.3	59.7	514.5	586.2
Helmikuu	71.7	348.5	106.3	59.7	514.5	586.2
Maaliskuu	71.7	348.5	106.3	58.9	513.7	585.4
Huhtikuu	71.7	348.5	105.6	77.0	531.1	602.8
Toukokuu	60.0	346.8	105.6	58.9	511.3	571.3
Kesäkuu	60.0	346.8	105.6	58.9	511.3	573.8
Heinäkuu	60.0	346.8	105.6	58.9	511.3	571.3
Elokuu	60.0	346.8	105.6	58.9	511.3	571.3
Syyskuu	60.0	346.8	105.6	58.9	511.3	571.3
Lokakuu	60.0	346.8	105.6	58.9	511.3	571.3
Marraskuu	60.0	346.8	105.6	59.2	511.6	571.6
Joulukuu	60.0	346.8	91.6	55.0	493.4	553.4

Suomen Pankin kotimainen luotonanto liiketoimintaan v. 1923.

Kuukauden loppu	Yksityi- sille Milj. mk.	%	Pankeille Milj. mk.	%	Yhteensä Milj. mk.
1922					
Joulukuu	482.1	74.1	168.2	25.9	650.3
1923					
Tammikuu	521.6	86.1	84.2	13.9	605.8
Helmikuu	537.2	89.3	64.4	10.7	601.6
Maaliskuu	530.0	75.2	175.0	24.8	705.0
Huhtikuu	522.1	75.1	172.8	24.9	694.9
Toukokuu	541.4	76.6	165.5	23.4	706.9
Kesäkuu	557.4	68.9	251.1	31.1	808.5
Heinäkuu	570.5	68.8	259.0	31.2	829.5
Elokuu	566.8	63.7	322.7	36.3	889.5
Syyskuu	428.0	47.8	467.1	52.2	895.1
Lokakuu	409.4	54.8	337.7	45.2	747.1
Marraskuu	314.0	47.3	349.5	52.7	663.5
Joulukuu	272.6	38.0	444.0	62.0	716.6

¹⁾ Suomen Pankin julkaisemissa bilansseissa sisältyy Suomen valtion obligatsioita myös otsakkeeseen »Obligatsioita ulkomaan rahassa».

markalla, josta obligatsioiden kirjanpitoarvon alennusta on 17.8 milj. markkaa.

Suomen Pankin luotonanto yksityisille kasvoi vuoden alusta miltei joka kuukausi aina heinäkuuhun saakka, tehden sanotun kuun lopussa 570.5 milj. mk. Sen jälkeen se nopeasti aleni ja oli vuoden lopussa vain 272.6 milj. mk. Luotonanto yksityispankeille väheni vuoden alkukuukausina, tehden helmikuun lopussa ainoastaan 64.4 milj. mk. Sen jälkeen se alkoi kohota, lisääntyen nopeasti, varsinkin sittenkuin pankkien ulkomaiset velat kesäkuusta asti alkoivat tuntuvasti vähentyä. Lokakuun 8 päivänä oli yksityispankkien Suomen Pankista saama luotto korkeimmillaan, tehden silloin 491.7 milj. mk. Tämän jälkeen se huomattavasti pieneni, kohoten taas vuoden loppua kohden, ja teki vuoden päättyessä 444.0 milj. mk.

Suomen Pankin koko luotonanto liiketoimintaan oli vuoden alussa 650.3 milj. mk. Helmikuun lopussa, jolloin se oli alimmillaan, se teki 601.6 milj. mk., ja korkeimmillaan ollessaan lokakuun 8 päivänä 917.4 milj. mk. Vuoden lopussa Pankin luotonanto liiketoimintaan oli 716.6 milj. mk.

Liikkeessä oleva setelistö.

Suomen Pankin liikkeessä oleva setelistö, joka vuoden 1922 lopussa oli 1,421 milj. mk., muuttui v. 1923 kuukausi kuukaudelta jotenkin samoin kuin vuosina 1921 ja 1922, pysyen kuitenkin aina syyskuuhun saakka näiden kummankin vuoden setelistöä vähän suurempana ja sen jälkeen yleensä pienempänä. Joulukuun 31 päivänä oli setelistö 1,352 milj. mk. eli 69 milj. mk. pienempi kuin vuoden alussa. Suurimmillaan oli setelistö, samoin kuin v. 1921 ja v. 1922, maaliskuun alkupuolella, tehden sanotun kuun 31 päivänä 1,555 milj. mk., ja pienimmillään marraskuun 23 päivänä, jolloin se oli 1,298 milj. mk.

Setelinantoa vastaavat varat.

Setelinannon vakuutena olevan arvoaineen laatu ja kokoonpano vuoden 1922 sekä viime vuoden kunkin neljänneksen päättyessä näkyy seuraavasta yhdistelmästä:

	1922 ^{31/12}	1923 ^{31/3}	1923 ^{30/6}	1923 ^{29/9}	1923 ^{31/12}
	%	%	%	%	%
Kultakassa	2.27	2.07	2.24	2.51	2.24
Ulkom. kirjeenvaihtajat	37.04	39.33	29.81	16.59	31.86
Suomen hopearahaa	0.03	0.03	0.03	0.03	0.03
Ulkom. obligatsioita	0.36	0.33	0.36	0.41	0.28
Ulkom. seteleitä ja kuponkeja	0.05	0.02	0.02	0.02	0.03
Ulkom. vekseleitä	0.32	0.34	0.38	0.46	0.00
Valtion obligatsioita Suomen rahassa ..	26.76	24.52	26.51	29.60	25.61
Valtion lyhytaikaisia sitoumuksia	3.75	3.47	3.15	3.52	3.15
Kotimaisia vekseleitä	29.42	29.89	37.50	46.86	36.80
Yhteensä	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00

Setelinannon vakuutena olevan arvoaineen kokoonpano ei ole vuoden aikana sanottavasti muuttunut. Ulkomaisten kir-

jeenvaihtajain tilillä olevat saamiset olivat kuitenkin vuoden päättyessä vähän pienempänä ja kotimaiset vekselit

vähän suurempana osana tätä vakuutta kuin vuoden alussa.

Setelinanto-oikeus, vähennystä puuttuvan lisäkattteen vuoksi tekemättä, on vuonna 1923 vaihdellut 1,825 milj. markan (syyskuun 29 päivänä) ja 2,379 milj. markan (maaliskuun 15 päivänä) välillä. Vastaava käyttämätön setelinanto-oikeus on vaihdellut 127 milj. markan (lokakuun 8 päivänä) ja 455 milj. markan (tammikuun 31 päivänä) välillä, ollen 6.90—19.73 % koko setelinanto-oikeudesta.

Suomen Pankin tila vuoden 1923 lopussa ja vuosivoitto.

Pankin varoissa vuoden aikana tapahtuneista muutoksista ovat huomattavimmat ulkomaisten kirjeenvaihtajain tilillä olevain saamisten väheneminen 100.8 milj. markalla, josta kuitenkin kolmasosa on kirjanpitoarvojen alennusta, ulkomaisissa rahalajeissa asetettujen vekselien väheneminen 74.9 milj. markasta 0.1 milj. markkaan, kotimaisten vekselien kasvu 590.7 milj. markasta 701.5 milj. markkaan sekä hypoteekkilainojen väheneminen 51.0 miljoonasta markasta 4.6 milj. markkaan. Velkapuolella on paitsi setelistön vähenemistä huomattava, että Pankin hallussa joulukuun 30 päivänä 1922 olleet valtion varat, joita oli pano- ja ottotilillä 239.3 milj. markkaa ja määräaikaisten talletusten tilillä 85.0 milj. markkaa, tekivät viime vuoden lopussa 294.8 milj. markkaa eli 30 milj. markkaa vähemmän. Muut pano- ja ottotilit ovat vuoden aikana vähentyneet 110.6 milj. markasta 74.3 milj. markkaan ja ulkomaisten kirjeenvaihtajain saamisten tili 35.3 milj. markasta 17.3 milj. markkaan.

Pankin päätuloista ovat kotimaisen lainanannon korkotulot olleet 52.8 milj. (v. 1922 67.3 milj.) markkaa, ulkomaisten

tilien korkotulot 18.7 (v. 1922 4.4) milj. markkaa ja obligatsioiden korot 30.5 (v. 1922 30.7) milj. markkaa. Yhteensä tekivät nämä tulot 103 milj. mk. eli jokseenkin saman verran kuin edellisenä vuonna.

Pankin vähäinen vuosivoitto, Smk. 13,455,335:20 johtuu Pankin tekemistä suurista poistoista. Pankin omistamien obligatsioiden arvo on nykyistä korkeata korkokantaa silmällä pitäen alennettu 20.5 milj. markalla. Myöskin valuuttavarasto on kirjattu alempiin kurssiin kuin edellisenä vuonna. Tämän on osaksi aiheuttanut se, että Pankin hallinto, vaikka dollarin markkinakurssi viime vuoden päättyessä oli miltei täsmälleen sama kuin vuosi aikaisemmin, on tulevaisuutta silmällä pitäen kirjoissaan edelleen alentanut dollarin arvoa, osaksi se, että punta ja useat muut eurooppalaiset valuutat vuoden varrella ovat laskeneet verraten dollariin ja siis myös verraten niihin kurssiin, joita vuoden 1922 tilinpäätöksessä sovellettiin. Edellisestä syytä tapahtunut varauksen kaltainen poisto teki noin 15 milj. markkaa, jälkimäisestä seikasta johtunut poisto, joka toistaiseksi on pidettävä tappiona, oli noin 21 milj. markkaa. Valuuttain myymisen johdosta keväällä ja kesällä alempiin kurssiin, kuin mihin ne vuoden alussa oli ostettu, kärsi Pankki 14.1 milj. markan tappion. Yhteensä tekevät Pankin tilinpäätöksessä toimitetut poistot 70.6 milj. markkaa.

Kun Pankin vararahasto nousee ohjesäännön 3 §:ssä säädettyyn määrään, on vuosivoitto Eduskunnan käytettävissä. Kahtena edellisenä vuotena on Eduskuntakunta päättänyt varata Pankin vuosivoiton käytettäväksi Pankin aseman vahvistamiseen, koska Eduskunta on katsonut rahamme arvon vakaannuttamisen sitä vaativan. Kun toiminta markan arvon vakaannuttamiseksi vastaista

kultakannalle siirtymistä varten on kesken ja kun lisäksi kokemus on osoittanut, että muiden eurooppalaisten valuuttain kurssissa voi tapahtua häiriöitä, jotka tuottavat Pankille tappioita, ehdottavat Pankkivaltuusmiehet kunnioittaen Eduskunnan päätettäväksi,

että Pankin voitto vuodelta 1923, Smk. 13,455,335:20, lisätään niihin varoihin, jotka Eduskunta 18 päivänä joulukuuta 1922 ja 7 päivänä joulukuuta 1923 on päättänyt käytettäväksi Suomen Pankin aseman vahvistamiseen.

Valuuttain koskevat toimenpiteet

Valuuttaa koskevat toimenpiteet.

Valuuttapolitiittiset toimenpiteet.

Suomen Pankin jatkaessa kuluneen vuoden aikana toimenpiteitä markan arvon vakaannuttamiseksi ovat Pankkivaltuusmiehet edelleen verraten yksityiskohtaisesti seuranneet Pankin valuuttapolitiikkaa. Johtokunnan ja niiden kolmen pankkivaltuusmiehen kesken, joiden tulee olla osallisina kaikissa Pankkivaltuusmiesten käsiteltävissä asioissa, on useasti neuvoteltu valuuttapolitiikassa esiintyneistä kysymyksistä. Kuuden pankkivaltuusmiehen kokouksissa on käsitelty valuuttapolitiikkaa toisinaan keran, toisinaan useampia kertoja kuussa, riippuen siitä, millainen asema on kulloinkin ollut.

Markan kurssin nousukautena, joka kesti vuoden alusta maaliskuun keskivaiheille, Pankkivaltuusmiehet kiinnittivät huomiota ensi sijassa kysymykseen Pankin valuuttavaraston vahvistamisesta keväällä ja alkukesällä odotettavissa olevaa valuutan kysyntää silmällä pitäen sekä kysymykseen, oliko Pankin aktiivisilla toimenpiteillä koetettava estää dollarin kurssin aleneminen jotakin määrättyä rajaa alemmaksi. Tammi-kuun 2 päivänä pidetyssä kokouksessa ensiksi mainittua kysymystä käsiteltäessä Pankkivaltuusmiehet ja Johtokunnan jäsenet katsoivat, että oli syytä ryhtyä keskusteluihin Valtiovarainministeriön kanssa valuuttavaraston vahvistamisesta ulkomaisten valtiovelksien avulla.

Pankkivaltuusmiesten ja Johtokunnan yhteisessä kokouksessa helmikuun 7 päivänä, jossa käsiteltiin jälkimmäistä edellämämainituista kysymyksistä, useimmat pankkivaltuusmiehet olivat sitä mieltä, että Suomen Pankin ei tullut toistaiseksi aktiivisella politiikalla estää markan arvon paranemista.

Kun sitten maaliskuun keskivaiheilla tapahtui käänne markan kurssin kehityksessä, kohdistui Pankkivaltuusmiesten huomio ensi sijassa Suomen markan ulkomaisen arvon huonontumisen estämiseen sekä siihen kysymykseen, missä suhteissa Pankin tulisi kurssinoteerauksissaan ottaa huomioon määrävimpien valuuttojen, dollarin, Ruotsin kruunun ja punnan kurssivaihteluja. Kokouksissaan maaliskuun 21 päivänä ja touku-kuun 17 päivänä Pankkivaltuusmiehet käsitelivät ensiksi mainittua kysymystä ja olivat sitä mieltä, että Suomen Pankin olisi lujasti pyrittävä estämään markan ulkomaisen arvon tuntuvampaa alenemista. Elokuun 2 päivänä taas yhdessä Johtokunnan kanssa pitämässään kokouksessa Pankkivaltuusmiehet, katsoen siihen, että Ruotsin kruunun kurssin huomattavimmat vaihtelut, joita saattaisi esiintyä ehdottomasti seurattaessa dollarin kurssia, todennäköisesti aiheuttaisivat häiriöitä tšekäläisten ulkomaisten markkasijoitusten tileillä, päättivät käsityksensä lausua, että Suomen Pankin oli edelleen pyrittävä pitämään markan dollarikurssi vakaana, kuiten-

kin huomioon ottaen kruunun kurssin vaikutukset ulkomaalaisten yksityispankeissa oleviin tileihin.

Valuuttavaraston melkoisesta pienene- misestä huolimatta pidettiin dollarin kurssi jokseenkin muuttumattomana syyskuuhun saakka syistä, jotka on esitetty tämän kertomuksen 9 ja 13 sivulla.

Kun asema sitten syksyllä muodostui sellaiseksi kuin sivulla 13 on esitetty, ja kun Suomen Pankki ei katsonut voivansa säilyttää markan arvoa silloisella kurssitasolla, oli Pankkivaltuusmiesten ryhdyttävä ensi sijassa harkitsemaan keinoja, millä voitaisiin estää rahamme ulkomaisen arvon huomattavampi huononeminen. Pankin valuuttavarastoa vastaan syyskuun alkupuolella suuntautunut rynnistys päättyi, sittenkuin Pankki syyskuun 10 päivänä oli korottanut kurssiaan 3—4 %:lla ja Pankkivaltuusmiehet olivat yhdessä Johtokunnan kanssa pitämässään kokouksessa syyskuun 12 päivänä Johtokunnan esityksestä korottaneet Pankin korkomäärät 1 %:lla. Varustantuuaksean vastaisuutta varten teki Pankin Johtokunta kuitenkin, neuvoteltuaan niiden kolmen Pankkivaltuusmiehen kanssa, joiden tulee olla osallisina kaikissa Valtuusmiesten käsiteltävänä olevissa asioissa, sen luottosopimuksen, josta sivulla 13 on mainittu. Tämän sopimuksen varassa voitiin markan arvo pitää vakavana, kunnes valuuttavarasto lokakuun alussa alkoi vientivaluutoista ja vientietumaksuista kasvaa. Kun sitten valtio lokakuun lopulla oli saanut päätetyksi ulkomaiset lainat, alensivat Pankkivaltuusmiehet Johtokunnan esityksestä Pankin korkomäärät Valtuusmiesten ja Johtokunnan yhteisessä kokouksessa lokakuun 27 päivänä jälleen 1 %:lla.

Aseman uudelleen ja vakavammin huonontuessa marraskuulla ja markan dollarinoteerauksen järkkyyssä pidettiin

Pankkivaltuusmiesten aloitteesta marras-kuun 29 päivänä Suomen Pankin ja suurten yksityispankkien edustajain kesken neuvottelu, jossa koetettiin sopia yhden- suuntaisesta toiminnasta rahan arvon vakaannuttamiseksi, mikä neuvottelu ei kuitenkaan johtanut tulokseen. Toimen- piteistä, joihin Johtokunta ja Pankki- valtuusmiehet sen johdosta ryhtyivät, on kerrottu sivulla 14.

Syksyn varrella ja erittäinkin kokouk- sissa marraskuun 14, 21 ja 28 päivänä sekä joulukuun 6 ja 11 päivänä Pankki- valtuusmiehet käsitelivät yhdessä Johto- kunnan kanssa valuuttapolitiikassa nou- datettavia menettelytapoja. Viimeksi mainittuna päivänä Pankkivaltuusmie- het päättivät kirjelmässä Johtokun- nalle ilmoittaa seuraavat periaatteet, joi- den noudattamisesta oli näissä yhtei- sissä kokouksissa yksimielisesti sovittu:

„1) Suomen Pankin on noteeratessaan ulkomaisten valuuttain kurssia seurata vain ainoan kullanarvoisen valuutan, nimittäin dollarin kurssia. Katsoen kuiten- kin siihen, että ne melkoiset rahavarat, jotka Skandinaavian maista on sijoitettu yksityispankkeihimme, voivat vähetä Ruotsin kruunun kurssin noustessa, on sellaista nousua vältettävä alentamalla dollarin kurssia, jos kruunu dollariin verraten kohoaisi.

2) Pankin on kaikin sen käytettävissä olevin keinoin vastustettava nykyisen dollarikurssin nousua ja valuuttamark- kinain nykyisessä tilassa myöskin väl- tettävä sen laskua.

3) Johtokunnan on syytä edelleen valp- paasti seurata maksutasaukseen sekä raha- ja valuuttamarkkinoihin vaikutta- via taloudellisia ilmiöitä ja tehdä, jos nykyisen kurssitason säilyttäminen sitä vaatii, Pankkivaltuusmiehille esitys Pan- kin korkomäärien korottamisesta.

4) Ystävällisissä keskusteluissa yksi- tyispankkien kanssa on Johtokunnan